

112 χώρες

5.848 αθλητές

1.299 αθλήτριες

Η ΕΠΟΧΗ

Η χρονιά μπήκε προβληματική για τις δυο υπερδυνάμεις: Οι Ηνωμένες Πολιτείες αιμορραγούσαν στο Νότιο Βιετνάμ και η Σοβιετική Ένωση είδε τον άνθρωπό της στην Τσεχοσλοβακία, γενικό γραμματέα του εκεί Κομμουνιστικού κόμματος Αντονίν Νοβότνιν, να ανατρέπεται (5 Ιανουαρίου) από τον ανανεωτή Αλεξάντερ Ντούμπτσεκ, οπαδό του «σοσιαλισμού με ανθρώπινο πρόσωπο».

Στο Βιετνάμ, η χρονιά ξεκίνησε με την ταυτόχρονη επίθεση των Βιετκόνγκ σε εκατό στόχους, ένας από τους οποίους ήταν η αμερικανική πρεσβεία στην πρωτεύουσα Σαϊγκόν. Οι επιθέσεις σήμαναν την εγκατάλειψη του κλεφτοπόλεμου στις ζούγκλες και τη μεταφορά των μαχών μέσα στις ίδιες τις πόλεις. Ο πρόεδρος Τζόνσον έστειλε άλλους 10.000 Αμερικανούς πεζοναύτες και προχώρησε στην αναστολή της αναβολής στράτευσης λόγω σπουδών. Το αντιπολεμικό μέτωπο ενισχύθηκε έτσι και με ένα χειροπιαστό αίτημα. Την ίδια ώρα, η δολοφονία του μαύρου ηγέτη Μάρτιν Λούθερ Κινγκ (μόλις τρία χρόνια μετά την δολοφονία του ηγέτη των μαύρων Μάλκολμ Χ) πυροδότησε τις υποβόσκουσες αντιθέσεις προκαλώντας φυλετικές ταραχές απ' άκρη σ' άκρη των ΗΠΑ. Εντάθηκαν με την δολοφονία του γερουσιαστή Ρόμπερτ Κένεντι (αδελφού του δολοφονημένου το 1963 προέδρου) που πυροβολήθηκε στο Λος Άντζελες. Η αστυνομία εισέβαλε στα πανεπιστήμια που μετατράπηκαν σε πεδία μαχών.

Πεδία μαχών έγιναν και οι δρόμοι κι οι πλατείες του Παρισιού, πυροδοτώντας τον καυτό «Μάη του '68). Η μεγάλη πορεία της γαλλικής συνμοσπονδίας εργατών πραγματοποιήθηκε ειρηνικά την Πρωτομαγιά. Η λήξη της όμως βρήκε να συγκρούονται κομμουνιστές εργάτες και μικρές ομάδες φοιτητών εξτρεμιστών της Αριστεράς, αναρχικών, τροτσκιστών, μαοϊκών κ.λπ. Οι συγκρούσεις κορυφώθηκαν στα μέσα του μήνα αλλά στη συνέχεια καταλάγιασαν. Η εξέγερση έληξε στις 30 Ιουνίου με εκλογική νίκη του Ντε Γκολ.

Στην Τσεχοσλοβακία, η «άνοιξη της Πράγας» ξεκίνησε πιο ήπια, με τους πολίτες περισσότερο να οσμίζονται την αλλαγή: Η κατάργηση της λογοκρισίας και η ελευθερία του λόγου διαπιστώθηκαν στην πράξη, χωρίς να προηγηθούν ηχηρές διακηρύξεις. Στις 14 Μαΐου, ανακοινώθηκαν οι μεταρρυθμίσεις που αποκλήθηκαν «άνοιξη της Πράγας», ενώ στις 25 Ιουνίου, η εθνοσυνέλευση ψήφισε νόμο αποκατάστασης όλων όσοι διώχθηκαν σε πολιτικές δίκες από το 1948 κι έπειτα. Εβδομήντα προσωπικότητες υπέγραψαν κείμενο για τον εκδημοκρατισμό. Ξαφνικά, η πορεία πήρε γοργούς ρυθμούς που προκάλεσαν καχυποψία και απειλές από τους εταίρους του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Σοβιετικά στρατεύματα συγκεντρώνονταν στα με την Τσεχοσλοβακία σύνορα της Πολωνίας και της Ανατολικής Γερμανίας.

Στις 20 Αυγούστου του 1968, τον λόγο πήραν τα όπλα: Η σοβιετική εισβολή εκδηλώθηκε ταυτόχρονα από την Πολωνία, την Αν. Γερμανία και την Ουγγαρία. Οι Τσεχοσλοβάκοι αιφνιδιάστηκαν. Η μοναδική μάχη δόθηκε μπροστά στο κτίριο της ραδιοτηλεόρασης: 30 οι νεκροί, 300 οι τραυματίες. Ο Ντούμπσεκ καθαιρέθηκε τον επόμενο χρόνο, οπότε τον διαδέχθηκε ο Γκουστάβ Χούτζακ.

Απομονωμένη στον γύψο των συνταγματαρχών, η Ελλάδα ζούσε την δική της τραγωδία. Τον Αύγουστο, ο Αλέκος Παναγούλης προσπάθησε να ανατινάξει το αυτοκίνητό του δικτάτορα Γ. Παπαδόπουλου, στην παραλιακή Σουνίου αλλά αστόχησε για λίγα δευτερόλεπτα. Τον Νοέμβριο, πέθανε ο Γεώργιος Παπανδρέου, τελευταίος εκλεγμένος πρωθυπουργός. Η κηδεία του στις 3 του μήνα μεταβλήθηκε σε ογκώδες αντιχουντικό συλλαλητήριο.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Καθώς το επίπεδο των μαύρων, στις βόρειες πολιτείες, ήταν ανεβασμένο, η προσπάθειά τους για ουσιαστική χειραφέτηση περνούσε μέσα από τη μόρφωση, την κατάκτηση των «λευκών επαγγελμάτων» και την ανάδειξή τους μέσα από τον αθλητισμό. Όμως, οι αληθινά χειραφετημένοι μαύροι αποτελούσαν μικρή μειοψηφία. Στα γκέτο, οι οργανώσεις πλήθαιναν: Μαύροι Μουσουλμάνοι, Μαύρη Δύναμη, Μαύροι Πάνθηρες, Εθνική Ένωση για την Πρόοδο των Εγχρώμων κ.ά.

Στις 17 Μαΐου του 1954, ο αρχιδικαστής Ερλ Ουόρεν ανέβηκε στην έδρα του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ και ανακοίνωσε ότι οι εννιά δικαστές ομόφωνα έκριναν αντισυνταγματική τη λειτουργία χωριστών πανεπιστημίων μόνο για μαύρους και μόνο για λευκούς.

Τα χωριστά σχολεία λειτουργούσαν σε 21 πολιτείες. Ο κυβερνήτης της Νότιας Καρολίνας ύψωσε τη χωριστική σημαία των 13 πολιτειών του εμφυλίου κι ανάγγειλε στους θιγμένους λευκούς της πολιτείας του πως προτιμούσε να κλείσει όλα τα σχολεία παρά να δεχτεί την απόφαση. Από τα 12.000 σχολεία μόνο για λευκούς, πειθάρχησαν αμέσως λιγότερα από 500. Για τα υπόλοιπα, άρχιζε ένας ατέλειωτος αγώνας στα δικαστήρια αλλά και στους δρόμους. Σαν μανιτάρια ξεφύτρωσαν οι οργανώσεις των μαύρων. Μαζί τους οι λευκοί αντιρατσιστές και η γενιά των Κένεντι. Όμως, η εξάλειψη της ανισότητας δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Ο ρατσισμός είχε βαθιές ρίζες.

Ως υπουργός Δικαιοσύνης στην κυβέρνηση του προέδρου αδερφού του, ο Ρόμπερτ Κένεντι επέβαλε την κατάργηση του διαχωρισμού στα πανεπιστήμια και προσπάθησε να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των εγχρωμων. Η πορεία ανακόπηκε με τη δολοφονία του προέδρου Τζον Φιτζέραλντ Κένεντι, στις 22 Νοεμβρίου του 1963.

Το πλήγμα ήταν μεγάλο και για τον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, τον μαύρο πάστορα που κήρυττε την ειρηνική απελευθέρωση όλων των εγχρώμων. Ελάχιστοι πια τον άκουγαν. Στα 1964, οι ξεσηκωμοί στο Χάρλεμ, στο Νιούαρκ, στο Σικάγο και στη Φιλαδέλφεια πνίγηκαν στο αίμα. Στις ταραχές του Λος Άντζελες, το 1965, οι νεκροί έφτασαν τους 34. Μόνο στο Ντιτρόιτ, το 1967, μετρήθηκαν πενήντα νεκροί. Κοντά στους μαύρους, ξεσηκώθηκαν κι οι λευκοί αντιρατσιστές με επίκεντρο το πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ. Οι νουθεσίες του Μάρτιν

Λούθερ Κινγκ έβρισκαν όλο και πιο λίγους αποδέκτες. Η δολοφονία του, καθώς κι εκείνη του Ρόμπερτ Κένεντι, πυροδότησαν την εξέγερση. Η «Μαύρη Δύναμη» βγήκε στο προσκήνιο.

Στο Μεξικό, μόλις είχε τελειώσει ο μεγάλος τελικός των 200 μ. με νικητή τον Αμερικανό Σμιθ, που είχε πετύχει παγκόσμιο ρεκόρ 19.83. Στην απονομή των μεταλλίων, ο Σμιθ κι ο συμπατριώτης του, Τζον Κάρλος, τρίτος νικητής, μαύροι και οι δύο, εμφανίστηκαν στο βάθρο των νικητών ξυπόλυτοι. Κι όταν ξεκίνησε η ανάκρουση του εθνικού ύμνου των ΗΠΑ, μόνο σε στάση προσοχής δεν στέκονταν: Δευτερόλεπτα μετά, ύψωσαν τη γαντοφορεμένη γροθιά τους, χαιρετισμό την «Μαύρης Δύναμης».

Ο σάλος που ξέσπασε, έβγαλε ξανά στην επιφάνεια το ζήτημα των μαύρων της Αμερικής. Οι αθλητές όμως εκδιώχτηκαν από το Ολυμπιακό χωριό. Ήρωες για τους μαύρους, «εχθροί» για τους λευκούς, οι ολυμπιονίκες οδηγήθηκαν στην καταστροφή: Κανένας τους δεν μπορούσε να βρει δουλειά κι η ζωή τους έγινε κόλαση. Η γυναίκα του Κάρλος κατάντησε νευρωτική κι αυτοκτόνησε.

Στο αγωνιστικό πεδίο, ο Αλ Έρτερ κέρδισε στη δισκοβολία το 4^ο σερί χρυσό μετάλλιο, ενώ εμφανίστηκε για πρώτη φορά ο Αμερικανός πρωταθλητής του ύψους Ντικ Φόσπερι, που καθιέρωσε τη νέα τεχνική υπερπήδησης του πήχη με την πλάτη.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Στα 1967, ο Μπομπ Μπίμον ήταν άγνωστος. Από τις αρχές του 1968, το όνομά του άρχισε ν' ακούγεται σιγά σιγά, καθώς κέρδισε στο μήκος τα 22 από τα 23 μίτινγκ, στα οποία συμμετείχε, όλα στο Μεξικό. Ήταν ιδιόρρυθμος αθλητής: Δεν έβαζε σημάδια κι είχε πολλά άκυρα άλματα. Την ίδια χρονιά, έμεινε και χωρίς προπονητή, καθώς αποκλείστηκε από την ομάδα του πανεπιστημίου του Ελ Πάσο, επειδή αρνήθηκε να μετάσχει σε μίαν ακόμα διοργάνωση. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες, ήταν παρών. Παρόντες όμως ήταν και τα

μεγαθήρια που άκουγαν στα ονόματα Μπόστον (ΗΠΑ), Ντέιβις (Βρετανία), Οβανεσιάν (Σ. Ένωση), Μπέερ (Δ Γερμανία).

Ο προκριματικός λίγο έλειψε να αποδειχθεί αληθινή καταστροφή για τον Μπομπ, καθώς ξεκίνησε με δυο άκυρα άλματα και μόλις στο τρίτο πέρασε στον τελικό κόντρα σε 17 αθλητές. Το βράδυ της παραμονής του αγώνα, είχε φοβερή υπερένταση και νόμισε ότι βρήκε τη λύση. Πήγε να συναντήσει μian άγνωστη αθλήτρια που του έκανε τα γλυκά μάτια. Όμως, παράτησε σύξυλη την κοπέλα και γύρισε στο δωμάτιό του.

Ήρθε η ώρα του τελικού και ο Μπίμον, 4^{ος} στη σειρά, θα έκανε την πρώτη του προσπάθεια, ενώ οι τρεις προηγούμενοι είχαν άκυρα άλματα. Συγκεντρώθηκε, «συμβούλεψε» τον εαυτό του με τη φράση «κοίταξε, βλάκα, να μην βγεις άκυρος» κι έφυγε για το άλμα.

Ψιλόβρεχε και είχε ευνοϊκό αέρα με ταχύτητα δυο μέτρα, όσο είναι και το όριο για να μετρήσει ένα ρεκόρ. Απογειώθηκε και έπεσε τόσο μακριά στο σκάμμα, ώστε όλοι στο στάδιο έτριβαν τα μάτια τους, προσπαθώντας να πιστέψουν αυτό που είχαν δει: Ο Αμερικανός πρωταθλητής κατάλαβε ότι είχε πετύχει παγκόσμιο ρεκόρ αλλά δεν ήξερε πόσο, ούτε ακόμα όταν ο πίνακας έδειξε το απίστευτο 8.90 μ. Κι αυτό, επειδή στις ΗΠΑ μετρούν το άλμα με υάρδες και πόδια κι όχι σε μέτρα και εκατοστά:

«Είναι πάνω από 8.50», είπε ο Μπόστον στον Ντέιβις , που καθόταν δίπλα του.

«Μα, με το πρώτο άλμα!...», απάντησε ψιθυριστά ο χρυσός Ολυμπιονίκης του Τόκιο, ενώ ένας κριτής μονολογούσε: «Φανταστικό».

Τρελαμένος από τη χαρά του, ο Μπίμον πλησίασε τον Μπόστον και τον ρώτησε:

«Πόσο πήδησα;».

«Μάλλον 29 ποδιά», ήταν η απάντηση που έκανε τον Μπίμον να σωριαστεί στο χώμα: «Εγώ,

αποκλείεται να πηδήσω τόσο».

Με σπασμένα αγγλικά, ο Οβανεσιάν συμπλήρωσε:

«Αυτό το άλμα μας κάνει όλους να φαινόμαστε παιδάκια μπροστά του».

Ο Βρετανός Ντέιβις πλησίασε τον Μπίμον και του δήλωσε:

«Συγχαρητήρια, αλλά να ξέρεις ότι κατάστρεψες το αγώνισμα».

Το παγκόσμιο ρεκόρ του Μπίμον κράτησε 23 χρόνια, μέχρι το παγκόσμιο πρωτάθλημα του Τόκιο, το 1991, όταν ο Μάικ Πάουελ πέτυχε 8.95 μ., μετά από συγκλονιστικό συναγωνισμό με τον Καρλ Λιούις.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Η Ελλάδα πήγε στο Μεξικό με τις ελπίδες όλων των φίλαθλων στραμμένες αποκλειστικά στον πρωταθλητή του επί κοντώ, Χρήστο Παπανικολάου, που δυο χρόνια νωρίτερα είχε κατακτήσει το ασημένιο μετάλλιο στο ευρωπαϊκό πρωτάθλημα. Στο Μεξικό, βγήκε τέταρτος. Η διάκριση όμως ήρθε από την πάλη, από τον Πέτρο Γαλακτόπουλο στην κατηγορία 70 κιλών της ελληνορωμαϊκής.

Ο Έλληνας πρωταθλητής, ξεκίνησε με τρεις νίκες με πτώση επί των Γκονζάλες (Μεξικό), Κλάους (Γερμανία), Βαρκάτα (Πολωνία) και συνέχισε με νίκες στα σημεία επί των Κο (Ν. Κορέα) και Σαπούνοφ (Σ, Ένωση). Μισή ώρα αργότερα, όμως, κατάκοπος από την προσπάθεια με τον Σοβιετικό, έχασε από τον Ιάπωνα Μονεμούρα 5-4 στα σημεία.

Γαλακτόπουλος και Μονεμούρα έφεραν ισοπαλία με τον Γιουγκοσλάβο Χόρβατ κι έτσι ο Έλληνας πρωταθλητής έμεινε στο χάλκινο μετάλλιο.

Ένας ακόμα παλαιστής, ο Όθων Μοσχίδης στα 56 κιλά της ελληνορωμαϊκής, πήρε την 4^η θέση ύστερα από ήττα από τον Ρουμάνο Μπατούνι, ενώ την τέταρτη κατέκτησε και ο Νίκος Καρυπίδης στα 63 κιλά της ελευθέρως.

Στην ιστιοπλοΐα, πολύ καλή εμφάνιση έκανε ο νεαρός και άπειρος Π. Κουλιγκάς με σκάφος τύπου Φιν, παίρνοντας την πέμπτη θέση στο αγώνισμα.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

* Με νέο παγκόσμιο ρεκόρ 17.39 μ. πήρε το χρυσό μετάλλιο στο τριπλούν ο Σοβιετικός Βίκτορ Σανέγιεφ, αριθμό που έβαλε στην πινακίδα του αυτοκινήτου του, ύστερα από ειδική άδεια των αρχών της πατρίδας του. Στα προκριματικά, είχε πετύχει παγκόσμιο ρεκόρ με 17.10 μ. ο Ιταλός Τζιουζέπε Τζεντίλε, που αργότερα πρωταγωνίστησε με την Μαρία Κάλλας στην ταινία «Μήδεια».

* Ποτέ στο παρελθόν δεν είχε κερδίσει τον Αμερικανό Τζιν Ράιαν στα 1500 μ., ο Κενυάτης πρωταθλητής της φυλής Νάντι, Κιπ Κέινο. Τα κατάφερε όμως σε ηλικία 28 χρόνων στο Μεξικό και μάλιστα με χαρακτηριστική ευκολία. Την ίδια μέρα, στην πατρίδα του, η γυναίκα του έφερε στη ζωή την τρίτη τους κόρη, που πήρε το όνομα Μίλκα Ολυμπία Σελαγκάτ σε ανάμνηση της νίκης του διάσημου πατέρα της.

* Ειδική διαίτα ακολούθησε ο 29χρονος λοχίας του Στρατού της Τυνησίας, Μοχάμετ Γκαμούντι, στη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων, μέχρι που κέρδισε την πρωτιά στα 5000 μ. Καθημερινά έτρωγε πέντε γιαούρτια, λίγα φρούτα, δυο πάστες, μικρή ποσότητα ψαριού, γάλα, τυρί και δυο καφέδες. Την ημέρα της νίκης του ήταν 53 κιλά.

* Ο Αμερικανός Τζον Κάρλος, που σήκωσε τη γαντοφορεμένη γροθιά του στο βάθρο, έλεγε: «Γιατί πρέπει να φοράμε τις ίδιες φανέλες και φόρμες κάθε χώρα, γιατί θα πρέπει να παίζει ο εθνικός ύμνος της χώρας του, γιατί πρέπει εμείς οι Αμερικανοί να νικάμε πάντα τους Ρώσους και οι Δυτικογερμανοί τους Ανατολικογερμανούς; Που είναι λοιπόν η Ολυμπιακή ιδέα να αγωνίζεται ένας άντρας εναντίον ενός άλλου;».

* Σε ηλικία 16 χρόνων, ο μετέπειτα ταγματάρχης των τεθωρακισμένων του πολωνικού στρατού, Γιαν Παβλόφσκι, είχε παρακολουθήσει στον κινηματογράφο την ταινία με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1948 και του είχε κάνει τρομερή εντύπωση η ξιφασκία. Σε ηλικία 35 χρόνων, πήρε μάστερ στη Νομική και την ίδια χρόνια έγινε χρυσός ολυμπιονίκης στη σπάθη. Η κυβέρνηση της χώρας του του πρότεινε να εργαστεί στις μυστικές υπηρεσίες αλλά αυτός αρνήθηκε. Λίγο αργότερα κατηγορήθηκε για κατασκοπεία και καταδικάστηκε σε 25ετή φυλάκιση. Το όνομα του διαγράφηκε από όλα τα πολωνικά βιβλία με την ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων.

* Η διάσημη Τσεχοσλοβάκα πρωταθλήτρια της γυμναστικής, Βέρα Κασλόφσκι, ήταν το αγαπημένο κορίτσι των Μεξικάνων φιλάθλων, που την αποθέωσαν γιατί στις ασκήσεις εδάφους χρησιμοποίησε μεξικάνικη μουσική. Είκοσι τέσσερις ώρες μετά τη νίκη της, παντρεύτηκε στην πρεσβεία της Τσεχοσλοβακίας στο Μεξικό τον αγαπημένο της Γιόζεφ Οντλοζίλ, πρωταθλητή στα 1500 μ., παρουσία 10.000 Μεξικάνων φιλάθλων.

* Η μεγάλη έκπληξη έγινε στις καταδύσεις και μάλιστα από έναν 17χρονο Μεξικανό. Το χρυσό του μετάλλιο έγινε αιτία να ξεσπάσουν έξαλλοι πανηγυρισμοί που κράτησαν τρεις μέρες. Ήταν ο Φελίπε Πέπε Γκονζάλες, «το παιδί των νερών», όπως τον αποκαλούσαν, επειδή ο πατέρας του είχε γεννηθεί στην πόλη Ακουασκαλιέντες, που σημαίνει «ζεστό νερό», και η μητέρα του στο Ρίο Φριο, που σημαίνει «κρύο ποτάμι».

* Χρόνια ολόκληρα ετοιμαζόταν για τους αγώνες του Μεξικού ο Γερμανός πρωταθλητής του μοντέρνου πένταθλου, Χανς Γιούργκεν Τοντ. Στο αγώνισμα όμως της ιππασίας, το άλογο

του, ο Ραντσέρο, αρνήθηκε τέσσερις φορές να περάσει ένα εμπόδιο με αποτέλεσμα ο Γερμανός να χάσει το μετάλλιο. Άρχισε να χτυπάει το ζωντανό για να απομακρυνθεί τελικά χάρη στην επέμβαση των συναθλητών του, που του έριξαν και δυο τρία χαστούκια.

ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ:

* Ο Γερμανός, Γιόζεφ Νικερμαν, κέρδισε χρυσό μετάλλιο στην ιππασία σε ηλικία 56 χρόνων...

* Στο τελικό ποδοσφαίρου Ουγγαρίας – Βουλγαρίας, οι Βούλγαροι έχασαν στο 42^ο λεπτό με κόκκινη κάρτα τρεις παίχτες..

* Ο Πέτρος Γαλακτόπουλος, την παραμονή του κρίσιμου αγώνα του με τον Σοβιετικό Σαπούνοφ, είδε στο όνειρο του ένα φίδι και το θεώρησε γούρικο σημάδι. Την επομένη, νίκησε τον αντίπαλο του...

* Η Αυστραλία που είχε προκριθεί στο πόλο, δεν πήγε τελικά στους αγώνες εξαιτίας οικονομικών δυσκολιών, παρ' όλο που Αυστραλοί πολίτες προσφέρθηκαν να καλύψουν τα έξοδά τους.

* Ο Αμερικανός πυγμάχος Αλ Ρόμπινσον, ασημένιο μετάλλιο στα 57 κιλά, το 1971 χτύπησε στη προπόνηση και για τρία ολόκληρα χρόνια βρισκόταν σε κώμα πριν να πεθάνει.

(Έθνος, Αύγουστος 2004) (τελευταία επεξεργασία, 11.8.2009)